

Skydds-faktor

Lasse Mattila är socionom med många strängar på sin lyra: arbetsledare, kurator, föreläsare och singer-songwriter. Dessutom har han varit professionell fotbollsspelare. Förutom jobbet på Färgelandas resursskola reser han runt i landet och föreläser om vuxenvärldens förhållande till ungdomar som haft en tuff start i livet och han vet vad han talar om. Text: Jan-Erik Göransson Foto: Andreas Apell

Det kunde ha gått käpprätt åt skogen för Lasse Mattila. När han var två år dog hans pappa. Då började hans mamma, som redan tidigare druckit en hel del, supa mer eller mindre på heltid. När han var 15 år dog även hon.

Med en sådan start i livet är det nästan underligt att han vid 34 års ålder står i en samlingsal på Söder i Stockholm och föreläser. Men det gör han. Rubriken är *Från UFO till vuxen förebild* och med stillsam pondus får han de församlade att spetsa öronen, le, sucka och applådera om vart annat. Han berättar med utgångspunkt från egna erfarenheter – av att själv ha varit ett barn i riskzonen och från jobb som socialsekreterare och skolkurator.

Det är NBV, Nykterhetens bildningsverksamhet, som har bjudit in och det märks snart att de omkring 40 åhörarna har diskuterat samhällets förhållande till ”struliga” ungdomar, droger och kriminalitet förut. En och annan har egna erfarenheter av samhällets stöd, eller brist på detsamma: ”Kommer man från en destruktiv familj är det i princip kört”, säger någon.

– Nja, jag kommer ju från en destruktiv familj, svarar Lasse Mattila.

Rösten är mild, svenskan har en lätt touch av finskt idiom, och hans sätt att argumentera bjuder in till samtal. Respekten för den som ställer en svårtydd fråga, eller gör ett mindre välbetänkt inlägg i debatten, är total och snart deltar ganska många i resonemangen om hur vuxenvärlden borde kunna bemöta ungdomar som haft en tuff start i livet.

Lasse Mattilas engagemang i ämnet

framgår tydligt. Han tycker att vuxenvärlden ofta sviker de unga och att de som är satta att göra något när föräldrarna inte räcker till ofta gör saker ”på låtsas”.

Då och då bryter han föreläsningen för att ta upp gitarren och sjunga en egenkomponerad sång om de ämnen han föreläser om: *Djupt ner i hjärtat det svider* handlar om mobbing och *Vägar ut* om att det aldrig är för sent att byta spår i livet.

När vi några veckor senare träffas på ett utekafé vid havet i Lasse Mattilas hemstad Uddevalla får han precisera det där med att göra saker ”på låtsas”.

– Vi skriver rapporter, gör utredningar, håller möten och formulerar åtgärdsplaner. Mycket av det, känner jag, är för att vi ska ha ryggen fri, inte kunna beslås med formella fel, säger han.

– Alltför ofta, tycker jag, gör vi inget på riktigt. Vi engagerar oss inte. Jag känner till lärare i skolan som bara varit glada när vissa elever har skolkat. Så glada att de ”glömt” att rapportera skolket till vårdnadshavare eller elevhälsoteam.

På frågan vad samhället ska göra utöver det formella svarar han ”skydds-faktorer” och sveper, nästan symboliskt, en filt om sig mot kvällsbrisen.

– Skydds-faktorer är avgörande. Vem som

helst kan räkna upp riskfaktorer för att en ung människa ska hamna snett i livet och det är riskfaktorerna vi gärna fokuserar på.

Som?

– Drogmissbruk, alkoholism, arbetslöshet, psykiskt sjukdom hos föräldrarna. Våld i hemmet. Eget drogmissbruk, skolk, snatteri och annan småbrottslighet. Det där kan alla räkna upp. Och, som sagt, vi fokuserar gärna på det: ”Kan vi få pappa att sluta slå mamma så blir det nog bra för lille Kalle eller lilla Stina”, ungefär.

Du tror inte på det?

– Det vore förstås bra för killen eller tjejen om föräldrarna slutade supa och slåss och blev tydliga, ansvarsfulla vuxna, men det är i de flesta fall en lång och svår process. I stället kan man fråga sig vad killen eller tjejen behöver just nu?

Och då är vi inne på skydds-faktorerna?

– Ja. Tydliga vuxna, sammanhang, tillit, tillhörighet, tydliga krav och förväntningar, beröm, respektfullt bemötande från vuxenvärlden. Och relationer, riktiga relationer. Det går inte att åstadkomma något, påverka någon, utan att bygga en relation. Kommunikation förutsätter relation.

Lasse Mattila går verkligen igång på de här frågorna, talet blir snabbare och blicken intensiv.

För att förtydliga resonemanget om skydds-faktorer påminner han om en bild han visade vid föreläsningen i Stockholm.

Den bygger på statistiskt material från Folkhälsoinstitutet och redovisar ungas alkoholkonsumtion kopplad till riskfaktorer ►►

FAKTA: Lasse Mattila

► **Ålder:** 34 år **Yrke:** Kurator, arbetsledare, föreläsare **Bor:** Lägenhet i Uddevalla **Talang:** Skriver egna sånger som han framför till gitarr. **Läser:** Mest facklitteratur **Fritid:** Härfin skillnad mellan fritid och arbete.